

ŽENSKI POKRET

ORGAN ALIJANSE ŽENSKIH POKRETA U KRALJEVINI JUGOSLAVIJI

Broj poštne čekovnog računa: 53.191
Administracija: Knjevijske Ljubice 1.

Urednici:
ALOJZIJA ŠTEBI
DARINKA STOJANOVIC

Beograd, 15 aprila 1931
BROJ 7—8 GODINA XII

Vlasnik za A. Z. P.
MILICA DEDIJER

Izlazi 1 i 15 u mesecu. — Godišnja pretplata:
48 din. Za inostranstvo 60 din. — Primerak 2 dinar

Dolazak Internacionalne Alijanse za žensko pravo glasa i građansko vaspitanje žene

U prošleme broju u kratko smo prikazali važnost dolaska Internacionalne Alijanse u našu zemlju, a naročito smo naglasili da su pitanja, o kojima će raspravljati Konferencija za mir baš sada od presudnog značaja za sve narode i države. Stoga još jednom pozivamo i žene iz unutrašnjosti i iz Beograda da u što većem broju prisustvuju ovim konferencijama, a naročito se nadamo da će doći sve svesne feministkinje.

Danas saopštavamo program za vreme od 11—20 maja.

Radni program:

I. Od 11—15 maja zaključno sednice upravnog odbora Internacionalne Alijanse u prostorijama Ženskoga Pokreta u Beogradu, Knjevijske Ljubice 1.

II. 15 maja u 20 i po časova sednica Ženskog Pokreta iz cele zemlje sa predsednicom Internacionalne Alijanse, gospodom Corbett-Ashby.

III. 16 maja prva sednica komiteta za Mir i Društvo Naroda Internacionalne Alijanse pod predsedništvom šefa komiteta, gospode Ruth Morgan u prostorijama Ženskoga Pokreta.

IV. 16 maja po podne sastanak svih upravnih članova Internacionalne Alijanse sa predstavnicima društava Jugoslovenskog Ženskog Saveza. Glavna tema rasprava: pitanje mira.

V. 17 maja u 10 časova svečano otvaranje Konferencije za mir u velikoj dvorani novog univerziteta.

VI. 17 maja po podne, 18 i 19 od 9^{1/2}—12^{1/2}, i od 15^{1/2}—18 časova sednice Komiteta za mir u svečanoj dvorani starog univerziteta. Na ovim sednicama su glavne teme rasprava:

- Razoružanje.
- Ekonomska saradnja zemalja u vezi sa stvaranjem Evropske Unije.

VII. 20 maja konferencija delegata ženskih organizacija Balkanskih zemalja.

Рад Женских Покрета

O projektu zakona o socijalnom osiguranju

10 пр. м. г. **Нележа Дивац** је одржао у Женском покрету у Београду предавање о новом пројекту закона о радничком осигурању. У уводној речи предавач је бацио кратак поглед на историјски развој социјалног осигурања, које се појављује и код нас као и у целоме свету од давнина, у разним облицима. У модерном облику осигурање води порекло из Немачке од осамдесетих година прошлог века. У Србији се прво појављује као организациона приватна акција пре рата, стварају се специјална друштва и фондови за помоћ у случају болести и смрти, али до уједињења у Србији нисмо имали никаквих закона који би то питање регулисали. У крајевима наше земље, који су били под Аустро-Угарском, закон о осигурању радника био је веома добро спроведен још пре рата. Аустројски закон је и нама служио као основу, приликом израде нашег закона о осигурању, који је донет 1922 година и који још и данас важи. Овај стари закон је један од најнапреднијих закона о осигурању у Европи, он обухвата осигурање у случају болести и у несретним случајевима, а било је предвиђено да се осигурање за изнемогућеност, старост и смрт спроведу у року од пет година на ступању на снагу закона, али то до данас још није учињено.

При доношењу овог закона није нашао на отпор ни јавности ни занитересованих, али додије при његовом спровођењу остало се negotioвање. Последица су захтевали да се смање накнаде, навели да су они и свијаш велики за нашу неразвијену привреду, док су радници протретиновали што се не пристаје спровођењу и осталих врста осигурања, које

закон није обухватио. Ово је довело до помисли на ревизију досадашњег закона.

Стари закон, и ако са великим недостацима у спровођењу, учинио је огромне услуге, велик предавач, како радницима, тако и целоме нашем друштву. До сада је пола милиона радника било осигурано. Они су имали право на накнаду на случај несреће, а лецење у случају болести и на хранарину, т. ј. поштом помоћ за време док се због болести неопособљени за привреду, што је радничким породицама била огромна корист, а такође и друштву, пошто та породица није принуђена да падне одмах на терет друштва. Подигнуто је већ 126 амбуланта, 8 болница, 2 санаториума са 350 постеља, 3 банска лечиштва и т. д. све за обавезу радника.

Нови пројекат предвиђа спровођење и осталих врста осигурања, т. ј. за изнемогућеност, старост и смрт. Допринос за осигурање у случају болести се нешто смањује, али се глобална сума, која се плаћа за осигурање, стварно повећава доприносом за ове три нове врсте осигурања. То чини да последице нису задовољни, јер се принос повећава, те према томе у привреди се ни мало не смањује намети. Али, нови пројекат не задовољава ни раднике, јер и ако се осигурање проширива на изнемогућеност, старост и смрт, оно стварно погоршава услове стицања права за осигурање. Услови за стицање права на хранарину у случају болести су погоршани у толико, што се хранарина може по новом пројекту добити тек ако је радник био шест месеци осигуран у последњој години или 30 дана непосредно пре обавеза, а хранарина од $\frac{1}{2}$ обезбеђена је на $\frac{1}{2}$. Дакле, услови се погоршавају а хранарина смањује. Ово је исти случај и са женама на порођају.

Она стиче право ако је била шест месеци осигурана у последњој години или 90 дана непосредно пре порођаја запослена, а исти су услови и за жене радника. Овај систем погоршава услова за стицање права на осигурање и смањење додељене помоћи спроведен је кроз четири нова пројекта.

Имене досадашњег закона су се могле чинити, али се ово требало извршити на основу стварног искуства и потребе. По новом пројекту је сигурно да ће се знатно смањити број радника који стичу право на помоћ, и онемогућити се великом броју да добије помоћ у стварној потреби и у највећој нужди, само се за сада не би могло утврдити колики ће број радника бити погођен — то би тек можда пракса да покаже, ако се овај пројекат озовани.

А ново осигурање у случају изнемогућености, старости и смрти је у ствари сасвим фиктивно, тако да стварне користи осигуранiku не доноси, јер ових мизерних 50—100 дина. месечно помоћи, која се зараптану, не може му ни у ком случају обезбедити живот у теškoј прилици изнемогућности и старости, или дати стварну помоћ породици после смрти хранитеља.

Дакле, резултати су следни: Нови пројекат повећава допринос за осигурање, т. ј. ствара веће намете и за радника и за послодавца; помоћ која се пружа раднику погоршава се, т. ј. стварају се отежавајући услови, који ће смањити и број корисника. То јасно огртава назад, који би овај пројекат спровођењем у живот нанео. Нове врсте осигурања су савијем недовољне за обезбеђење мизернога потребе помоћи.

Време и прилике су довеле до социјалног осигурања, нове потребе, које су га изазвале, све су императивне, како за раднике, тако и за друштво и државу. Потребно је да

се ово осигурање јача и шири и то под ауторитетом државе, т. ј. путем закона. Радничка класа је код нас све многобројнија, она постаје све више моћан фактор у нашем животу, и стога је потребно све већу пажњу обратити на односе који регулишу положај и живот нашег радничког света.

Profesionalni rad žena

Ženski pokret u Beogradu sazavao je 28 marta sastanak, na kome su predstavice pojedinih ženskih organizacija dale svoju reč obzirom na debate u dnevnoj štampi o profesionalnom radu žena. Sastanak je otvorila predsednica Ženskog Pokreta, Alojzija Štebi, koja je označila rad žene kao osnovno pravo žene. Zatim je bila izabrana za predsednicu sastanka, na kome su učestvovala Organizacija učiteljica i zavbiavlja, Udruženje nastavnica srednjih i stručnih škola i Udruženje univerzitetski obrazovanih žena, gospođa Leposava Petković, predsednica Jugoslovenskog ženskog saveza. Gospođa Petković je istakla važnost ovog sastanka i najpre dala reč predsednici beogradskog Ženskog Pokreta, Alojziji Štebi. U kratkom govoru je govornice ocrtała u glavnim potezima problem, o kome je u poslednje vreme govorilo toliko pozvatih i nepozvatih, te precizirala feminističko gledište u tome pitanju — žena mora da radi i hoće da radi. U ime Organizacije učiteljica je govorila gospođa Vukajlović, koja je u celosti prihvatila gledište predgovornice. Za Udruženje nastavnica govorila je gospođa Julija Bošković, u mnogim primerima iz života dokazala neophodnu potrebu ženinog samostalnog rada. Za Udruženje univerzitetski obrazovanih žena govorile su gospođe Dr. Palic i Vera Kičevac. Gospođa Dr. Palic je kao lekar govorila o ovome pitanju, a pored toga se osvrnula i na ono prebacivanje, koje se

ženi ženama, da rade radi toga, da mogu terati luksus. Gospođa Kicevac je dala jedan pregled ženinih rada u raznim profesijama. Osim predstavnica organizacija bilo je i nekoliko novinarki u publici. I u svih govora je izbijala odlučnost, da žene neće napustiti profesionalni rad. Poslednja se javila za reč gospođa Danica Bedeković iz Zagreba i kao iskrena katolkinja izjavila, da osuđuje izjave gospođina Drla. Vlašića, koji se skrio za autoritet crkve, da napadne ženu. Predsednica sastanka je zatim pročitala sledeću rezoluciju, koja je bila od mnogobrojne publike oduševljeno prihvaćena:

Na skupu održanom u Ženskom Pokretu 28 marta 1931 godine prisutna ženska udruženja izjavljuju sledeće: 1. Da je ženin rad u svima granama privrednog i kulturnog života neophodno potreban, zato što je njegova diferencijacija tako visoko razvijena da neophodno potrebuje najrazličitije sposobnosti, i što je današnja socijalna struktura takva da je žena neophodno potrebna u najrazličitijim materijalnim i intelektualnim pozivima. 2. Da poziv ne otuđuje ženu od materinstva i doma. Naprotiv, poziv koji žena vrši van doma još više je osposobljava za pravilno vršenje njene dužnosti kao majke i vaspitačice, jer poziv doprinosi da se njene intelektualne i duševne sposobnosti razviju, i omogućava joj jači kontakt sa celokupnim životom. Što je od neocenjive koristi za njene materijalne dužnosti.

3. Da ženin rad nije konkurencija muškom radu, jer se uposlone regulišu prema kvalifikacijama, a ne prema polovima, te osnovna konkurencija je veća ili manja sposobnost, koliko za muskarca toliko i za ženu.

4. Da se žene udružene bori protiv svakog pokušaja da se eliminiira žena kao aktivni saradnik u celokupnom privrednom i kulturnom radu našega naroda.

Ljubljana. Prošloga meseca počeo je Ženski Pokret da privodi u delo svoj ovogodišnji program za zaštitu žena. U skladu s tom programom je na prvom mestu hijerhijsko prosvetavanje i gospođa Dr. Finkova je održala predavanje, koje je ostavilo na prisutne devojke veoma dubok utisak.

Godišnja skupština Ženskog pokreta u Skoplju

15 marta t. g. održana je u Skoplju godišnja skupština Ženskoga pokreta. Sala Prosvetnoga doma bila je puna članica Ženskog pokreta, koji je za ovo kratko vreme svoja života u Skoplju daleko dobro rezultate. Ženski pokret je pokazao mnogo interesovanja da pruži svoju efikasnu saradnju u svima zajedničkim aktivnostima skopskih ženskih organizacija, kao što je se

celokupna humana i socijalna akcija naših žena na jugu što bolje izvodila i pružila što lepše rezultate. U tome cilju je Ženski pokret poveo akciju za jaču kolaboraciju savasnih ljudi u Skoplju, i potpisao sporazum za saradnju u prosvetljavanju žena na selu sa skopskim Koloim srpskih sestara i Organizacijom učiteljica. Održavaju se veći predavanja ženama na selu, koja vrlo dobro успевају.

Jedna od najblijih akcija Ženskoga pokreta u Skoplju je Škola za ženske šerpte, koja već treću godinu vrlo uspešno radi. U školi, u kojoj su upravljalice i sve učiteljice upravne članice Ženskoga pokreta, mladi ženski šerpti razvijaju svoje stručno znanje, dopunjuju školske nastave, i primenjuju se za dobre stručne radnice u raznim zanatima. Pored ove šerptke škole održava se i kurs za nepismene ženske šerpte, u kome ima najveći broj muslimanske ženske dece. Na sadašnjem kursu ima 40 devojčica. Ova škola Ženskoga pokreta daje sigurno veoma dobre rezultate za naš budućni rad. Ženski pokret je posele dobio nekoliko napora u samom radu. Prepreke početku rada škole veći razvija skoro koristol i lep rad. Ekскурzije, koje se primenjuju za učenicke ove škole, doprinose mnogo za opšte obrazovanje i uzolnavanje naše zemlje ženskom zanatkom podmatku.

Na челу skopskog Ženskog pokreta je ostala stara uprava, kojoj se puno srdačnosti želimo da produži svoj pravilno shvaćen rad. Od beogradskog Pokreta su bili sudiskupštini delegati: gđa Rosa Konević i gđa Mileta Atanasković.

Zagreb. Ženski Pokret je priredio 26 marta predavanje. Predavala je predsednica Alijanse Ženskih Pokreta, Alojzija Stebi o »Aktivnom pacifizmu«.

Socijalna zaštita materinstva u Francuskoj

Ovaj članak je od naročito interesa naš sada, kad se sprema kod nas revizija zakona o osiguranju fanika, u kome je sprovedena za minimalan broj žena socijalna zaštita materinstva. Uredništvo.

U Francuskoj, za razliku od drugih zemalja u kojima nalazimo prve početke zakonske zaštite materinstva zajedno sa socijalnim osiguranjem radenika, su prvi tragovi zakonske zaštite materinstva za žene gradanke, i to prvo za žene u državnoj službi. Mnogo prije nego godinama obezbeđen je odmor i osiguranje egzistencije ženama-tiновnicama iz vreme porođaja. 1903 god. predlaže da vladoini budu filozofski. Drzka da neће biti drzka patnjaма држава и народа, док али филозофи не постану владоини, т. ј., док се власт и разум не нађу у једној руди. Овај предлог Платона је спасаоносан, јер доиста, племенити филозофи најбоље увиђају своју чудовишност истребљивања и одмор и осигурање према томе што су погоднији од осталих да управе активност својих поданика поглавито у правцу културних, тх јидно вредних добара.

Иако је у античкој филозофији било врло угледних представника, — да поменемо само Аристотела, — који су, као ствар по себи разумљиву, прихватили ролство и поделу свих народа на Грке и варваре, ова је ипак плодосна утицала на проблем о коме говоримо због тога што је у њој, доктрину космополитизма, добила у неку конкретан смер потреба да се постави једна алтруистичка заједница између држава. Још предокротавац атомистичар Декарт сматра да паметнога човека не vezује државне и политичке границе, него да је њему отворен цео свет, пошто је читва васељена отаџбина ваљане дуге (Упор. 247. Дем.

izdata je naredba, da činovnice pošte i telegrafa imaju 35 dana после porođaja odmor sa pravom на своју обичну плату. Zakonima од 1910 i 1911 godine, u kojima se predviđalo da se pre porođaja i 30 dana после porođaja, a prena lečnikoј сведоби može se prvi dio skratiti u korist другог. Kod stupanja u službu mora činovnica doneti lečnikoј сведоби da službu može nastupiti без štete po svoje zdravlje, i u slučaju da joj је potreban još odmor, odobrava se kao i za svaku drugu bolest produženje odмора. Uredbama од 18. marta 1910 g. primenjuje se ovaj zakon i na učitelje, profesoricе, činovnice ministarstva rata i pomoracе i na činovnice u državnim tvornicama šibica i duhana. Iz vlastite иницијативе dale su ovakav dvomesечni dopust sa platom i neke velike трговачке куће, željeznička društva i већа индустријска предузеća. 1913 god. očasovno je donet zakon, kojim је dopunjen zakonom од 1917 godine, по kojem svaka žena francuske narodnosti, a siromašnoga stanja dobiva kroz 4 nedelje после porođaja potporu čija је visina različita prema pojedinim mestima. Tako n. pr. za Pariz iznaša ова potpora 1.75 franka dnevno, dakle 12 franka nedeljno — 12 zlatnih franka što odgovara petorostrukoj vrednosti обичне плате. Posle tog zakona, preko manjih samoupravnih vlasti, departamenta, srezova, kod kojih su i stručno osoblje, lečnici i sestre, koji vrše nadzor над porođajima i uјedно daju stručne savete. Po istom zakonu ni јedna žena не sme se primiti ni u kakav posao pre nego prođe četiri nedelje после porođaja. Budzet за опште dobro једне општине, departmenta и држава.

Kao prvi zakon za zaštitu radenica možemo smatrati zakon од god. 1909, по kojem poslodavac не sme otkazati radenici aka она radi porođaja ostavi posao 8 nedelja pre i 8 nedelja после porođaja. Ali neka potpora radenici za to vreme još nije obezbeđena. Ovu prazninu u zakonu ispunjavala је једна приватна осигуравајућа »blagajna« тзв. »Mutualité maternelle«, која је основана већ g. 1892, prvo u Parizu под vodstvom Madame Garnot, a kasnije i u drugim većim центрима tako, да је godine 1920 bilo 126 ovakvih privatnih osiguravajućih blagajna. Iz početka su članice toga društva mogле biti same radenice неке vrste индустрије, но kasnije је преглего на све francuske žene, бате и родомашне, тако да је то postalo једно опште dobrovoljno осигурање материнства. Чланарина toga društva bila је 3—7 franka godišnje, a potpora се sastojala из бесплатnoj lečnikoј и primaljkoј pomoći, u novčanoј potpori од 12 franka nedeljno kroz 4 nedelje i 10 franka kao nagrada за opšte dobrovolje. Uјedно, ako је moglo egzistirati samo od članarine, nego је živjelo potporu од оп-

ština, државе i privatnih legata. 1920 g. modificirani su statuti ovoga društva tako, да se potpora davala од trećeg и до 60 franka за prvo, 70 franka за drugo, 100 и више за treće dete. Pošto се primetilo да је pomor деце čiji су очеви u vojsci navedeno велик, око 26%, то се по једној naredbi ово dobrovoljno осигурање automatski протеже i на one žene čiji се muževi nalaze u vojsci.

Rezultati ovoga društva upravo su sjajni. Ono је steklo velike заслuge на zaštiti materinstva u Francuskoj. Oко 3.000 matera u samom Parizu obrnuto је godišnje од ovoga društva dobilo 100.000 franka sa vjetovaljaštva за doјenje, а да bi она bila pristupaćа i najudjenijim krajevima Pariza uređene su tzv. putujuće ambulante, koje су smeštene u velikim zatvorenim kolima, uređenim prema potrebi јedne takove ambulante. Smrtnost деце čije matere stoji je под zaštitom ovoga društva svega је 5%, а propagiranje dojenja tako је uspешno да 88% matere same doје своје деце. Uјedно, oјe u francuskim publikacijama, daju се puno skrom priznanje radu ovog privatnog osiguravajućeg društva. Zakon од 1917 g. nalaze svakom poduzecu koje ima zaposleno najmanje 50 žena, да mora imati sklonište за djecu.

Konačno nakon dugih borbi iznašao је u Francuskoj zakon о obligatnom osiguranju radništva, koji је stupio на снагу tek 1. јula g. 1930. Po ovome zakonu svaka osigurana članarica, žena osiguravajućeg člana ima potporu u visini оvoljovane једне nadnice и до 6 nedelja prije i 6 nedelja после porođaja, а zatim potporu за doјenje и то kroz godinu dana. Potpora за doјenje jeste за prva dva meseca 100 franka mesečno, treći mesec 75 franka, četvrti i peti mesec по 50 franka, од petog до devetog meseca 25 franka, а од desetog до двадесетog meseca 10 franka mesečno. Pravo на potporu stiče svaka žena tek nakon 10 mesečnog članstva.

I u Francuskoj kao i u svim kulturnim državama veoma је razgranata privatna иницијатива на zaštiti materinstva, koju obilno potpomaže i држава i општине subvencijama. Већ početkom XVIII veka bilo је u Francuskoj, и то u Parizu, osnovanih некоliko privatnih društava u cilju, да potpomažu siromašne matere. Neка od tih društava davala су potporu samim otađim ženama са добрим vladanjem, а bilo је i takvih, која су dapače u svojim domovima potpuno sacuvala anonimitet svake matere. Danas је u Francuskoj sva sva društva са glavnim programom да štite i potpomažu materinstvo, а njihov rad је tako opsežan i priznat, да се o njemu govori u svim naučnim i službenim izjavama о zaštiti materinstva u opšte.

Zagreb
Dr. Angelina Mojić-Ivanović

Dr. Ksenija Atanasković:

Religijska i filozofska podloga pacifizma

— Наставак —

Dok budizam posredno, putem srahivanja, miri човека са човеком, хришћанство непосредно, на емоционалној основи, својим доктринама упућује сваког индивидуса у односима између људи, и замењује их стрпљивошћу, прегрешаванем и наклоношћу. Зато се из ове две религије разилазе одлучујући потцигани за сваки покушај да се, једном за свагда, угуше меључовача i међународна подарљивања и притешњавана.

Од филозофа, једни сматрају да је изводљиво проширити уске границе индивидуа и народа у корист шарљавана негативности и постављања сагласности; други, мељутим, упоредају се са инкавним упућивањима и напорама не може унапредити ни изменити људска природа, везана са себе. Здрђаћемо се, пре свега, на мишљенима првих, која су за нас значајнија.

Најсјајнији мислilаци антике, Платон, у своме политичком систему

криток одломак, по Диљусу). Козмополитизам је био једно од главних начела киничара; они су неуморно проповедали да филозоф није ограничен на своју ужу отаџбину. Стоичар иду још даље, и доследно се стављају над свим разликама и неосходношћима што постоје између народа, по њима, сви људи сачињавају једно тело, на којима је деловање великог светског разума и истовестног закона. Према томе, сви су људи сродни једна другоме, они су браћа; још више, сви су они граници једне велике светске државе. Стоичар Марко Аурелије, римски цар, тврди да се поједине државе одвоје према општој, као куће једне вароши према целој њој. Сенека изјављује да је читав свет заједничка отаџбина свих људи.

У свим самим што су идеолошки оборили границе које су, често непријатељски, растављале државе, проповедници космополитизма су, зрело филозофски, продубили мисао о пацифизму још у Старом Веку. Прег то што су у мислици Новог Века припремили земљиште за пацифизам, увидео је француски краљ Лудвиг IV да је срећна само држава која не растрзбу бори; чувени мисао-стар овога краља Симеи, развијају

мисао о једноме савезу европских држава који је својим радом припремити и омогућити неурњашњи светски мир. После тога, било је још доста напора да се идеја о миру што боље теоријски образложи. Имамо, пре свега, изразити покушај Хуга Гроција, из краја XVI и почетка XVII века, који је у своме познатом делу *De iure belli ac pacis* (О праву и миру) дао истражити једну теорију природнога права, намери да докаже како се рат сме појeditи једину у неизбежкој одбрани, али и тада увек само на човечни начин. Овај научник и филозоф тврди је и то, да хришћанске снаге посредују помирљиво, у случајевима међународних sukoba.

Отприлике у исто доба као и Гроције, изложио је Отаг Сен-Пјер у своме познатом делу *De la guerre et de la paix* (О војноме миру), своје шистичноско схватање, у геометријским пропозицијима. Образложења Сен-Пјерова привули се Лајбница, нако је овај филозоф сматрао да она, поред убедљивих разлога, садрже и доста фикција. Али и Лајбниц је веровао како, добром вољом људи, човечанство може да се ослободи рата, као и куге и глади.

— Наставиће се —

Ali je žena kriva današnje krize u rodini?

Kriza roditelja je eden glavni problem sedanje dobe. Vsi odloki protu omejitvi otrok, zapreke pri ločitvi zakona, deviza »žena ostani v domu« odpuštvije poročenih ženskih moči iz uradov i. t. d. ne bodo mnogo priložnosti za izboljšanje gospodarskih razmer. Vzrok leži v rodnosti same.

Nekoč je tvorila rodnina patriarhalno celoto. Okrog domačega ognjišča se je zbirala vsa rodnina; moč je bila tisti, ki je skrbel za njen socialni obstoj, žena se je lahko neovirano posvećala vzgoji otrok v domu. Današnje razmere, in rekla bi, duh časa, so prislili ženo do socialne emancipacije. Težnja po neodvisnosti in samostojnem udeleževanju v svetu je razveljavila rodnino, na najrazličnejša mesta za zaslužkom. Seveda je stem tudi občutno prizadela rodnina. Vzgoja otrok se prepušća solam, raznim dnevnim zavetiščem, skupne kuhinje naj nadomestijo nekdanji dom. Človeštvo je postalo individualistično. Žena si izbere moža po svojih zahtevah. Če danes žena ne odgovarja njenem pojmovanju skusnosti, ga hoče razveljaviti. Rojstvo otroka je omejitelj. Čas za zahteva naglico. Vse se racionalizira in mehanizira. Kontakti mest z okolico so postali neposredni. S telefoni, avtomobili se danas odpravijo vsi mesečnijski stiki. Vsak je danes sebi najbližji. Cut otrok do preskrbe onemoglih staršev je izgini. Hiralanice in ubožnice se polnijo. Vsak se prosi za pomoč na drugo območje. Stroji so nadomestili delo v gospodinjstvu. Žena ne trati več po nepotrebnem svojih moči v poenostavljenem, je praktično urejenom domu. Danes je zmorna konkurencu z možem. Pripravljena hoče biti na vse eventualne slućaje. Če se razdere zakon, naj ji socialne skrbi ne stavijo nobenih ovir, zato se mora pripraviti na vse, kar se nadalje v svojem pokleću kaže. Ne, si ga bo s svojim znanjem vedno lahko poiskala. Vendar se današnji ženi tojkanj očita, da je ravno ona svojo emancipacijo kriva današnje krize v rodnini. Vendar ni dvoma, katera žena ima večjo človeško vrednoto: tista, ki se samostojno, duševno neodvisno od moža udeležuje, ki ni paznjena na drugo pomoč, ki hoče kaj doseči, ki stoji z vsemi svojimi silami v življenju, ki se tudi kot poročena žena ne zadovolji »dati vse svoje moči le otrokom in domu«, združi pritisk, da bi se političko udeležuje, ker je njena dolžnost, da soudeleži v državi, v kateri živi njene otroci, da ali žena, kateri se zdi neprijetno, da se mora udeleževati v javnosti izgubila »ženskega sarma in čara domačnosti; katera je kot poročena žena srećna, da iz daljejve in v miru posmatra ljuto borbo časa, katera ne pomisli, da si lahko vsak čas ustavi vsako udeleževanje, kakor hitro se kontakt med njo in možem zruši, katera je veselo tega prisliljena biti v večni skrbi, da ne izgubi svojih erotičnih čarov, ker jo smatra mož pač le samo za spolnega druga.

Očitki, da je žena s svojim nastopom v javnosti kriva današnje krize v rodnini so torej popolnoma neosnovani. Saj pa tudi nekoli ni danas več tisti, ki si iskal nekoč po delu razvedrila v domaćem krogu. V raznih klubih, sportu, kavarnah, kinu preživlja svoje prosti čas. In zakaj naj omejiteljno udeleževanje v javnosti, racionalistično-mehanićna podloga naše civilizacije potegnala i ženo v svoj tok?

Ljubljana. Vera Albrecht

Psihološko ispitivanje dojenćadi

Metoda Binet - Simonove, kojom se pomoću testova ispituje inteligencija djeteta od treće do dvanaeste godine opraćeno je poznato i u našoj zemlji. Uopćtejava u svim većim gradovima Amerike i Evrope. Uoptinjivali su je mnogi drugi psiholozi u mnogim državama nastojeći da nadu metode i za ispitivanje djece ispod trećeg

godista, ali misao da se i djeca, koja su još u penelama, mogu psihološki ispitivati je posve nova. U tom smjeru počela je pred četiri godine raditi profesora za psihologiju na Sveučilištu u Beču, Dr. Charlotte Bühler s asistenticom bečkog psihološkog instituta Dr. Hildegard Hetzer. Godine 1926. počele su one promatrati djecu nekog bečkog čuvalista, na kojem je onda bilo 69 djece. Promatrajući točno kako dojenćad u raznim mjesecima različito reagiraju na pojedine događaje iz izvanjećega svijeta, skupile su one čitav inventar iskuštva, po kojemu su postavile testove, pomoću kojih su onda ispitivale djecu. Ispitivši kroz četiri godine 700 djece, imale su one dovoljno prilike, da provjere testove, pa su mogle da ih doista smatraju mjerilom, kojim će prosuditi na kojem stepenu intelektualnoga razvika stopu koje dijete.

A što treba da bude »znak« takvo malo djetce je još u penelama? Ne treba ih lećkati, ne raditi na ni to, nego ih lećkati, ali u kakvom nametnutom znanju. Dijete od dva mjeseca mora da bude »znak« glavicu u vis držati, okrenuti se prema mjestu, odakle dolazi zvuk, promatrati srebno zvezice, kretati prstima i s veseljem ih promatrati, itd. Sa deset mjeseci mora da je ono već napredovalo, malo što može skinuti pelenu, koju su mu stavile na lice, odvojiti se od roditelja, naći sakritu loptu, promatrati igraćne dadilje sa viralom, a da ne pobjegne za njom, — mora se dakle već znati i svladati — jednu predložbu bar trideset sekunda u pameti držati itd.

Vrlo je interesantno opažanje tih psiholoških je sa reakcije djece mijenjanja, ako iz čuvalista u kojemu se nalaze dođu u koju drugu sredinu. U vrlo kratko vrijeme nakon promjene miljea opaža se, da se djete psihički promijenilo. Ako dođe u okolinu, koja se snijme bavi i koja ga s pažnjom susreće, može ubrzo da shvati ono, što bi u čuvalistu tek iza dužeg vremena moglo razumjeti. Nade li se ono pak, u manje povoljnim prilikama nego što su bile one, koje je imalo u čuvalistu, opaža se nešto nazadak u njegovom psihičkom razviku. Ispitujući djecu, koja su odrasla u porodici, opazilo se, da ona sve izradene testove za 35% prije riješavaju, nego djeca koja su skupno odgajana u čuvalistima. Čak i onda kad i prilike u porodici nisu osobito povoljne razvija se dijete bolje u njoj nego u zavodu. Tako je na pr. ustanovljeno da u drugoj godini života dijete, kojemu se povećava već briga i kojem se okolina više bavi, raspolože poprечно sa 216 riječi, a ono kojemu se može posvetiti kud i kamo manja pažnja samo sa 27.

Ti su pokusi osobito važni za pedagogiju, jer se iz toga, kako dijete u različitim prilikama reagira, vidi, kako silno može okolina da utjeće na intelektualni razvatak djeteta.

Stoga nije dosta, da se majka u prvim mjesecima života djeteta brine samo o njegovoj fizičkoj zdravini. Također čim ono ugleda svijet, možemo započeti sa uzgajanjem njegove ličnosti, pa baš o tome koliko na njegovo užtoje u prvim mjesecima njegova života ovisi, kakav će ono biti čovjek.

Zagreb M. V. K.

U godinište izdavanja o radu Udruženja nastavnika

I U ovogodišnjem svome radu Udruženje se kao i do sada trudila da da što više rezultata u duhu ciljeva i programa rada Udruženja nastavnika.

II Interesujućni se najprije za sve što se tiće napretka škole Uprava je istovremeno nastojala, u koliko je to bilo moguće, da doprinese pravilnom rasporedu pitanja žene nastavnika. Prvo pitanje, koje se predlaže, nekada se još nije pojavilo u našem ženskim organizacijama, ona je u više mahova podnosila predstave merodavnim faktorima i stalno isticala potrebu:

da se žene postavljaju za direktore, inspektore i načelnike Ministarstva;

da budu članovi komisije za profesorski ispit i ispitne učitelja veština;

da uđu u Glavni prosvetni savet.

Ukazivano je na činjenicu da se na mnogima od pomenutih mesta žene nisu znale pojaviti, i da je i u praksi dokazano da među ženama ima lep broj spremnih stručnjaka, izvrsnih pedagoga i savесnih radnica.

Postignut je jedan lep uspeh u tome pravcu, a to je imenovanost gñice Malvine Gogihine za nastavnog inspektora Ministarstva prosvete.

III Uprava nije zaboravila da i ove godine pomeno pravo svih udatih nastavnika činovnika na putu dolaziti. Omećuje se da je novo činovnički zakon izdanićniti u pripadnostino činovnicima sa ostalim činovnicima.

Uprava je slala svoje članice na stranu radi proućavanja školskih pitanja i radi lićnog usavršavanja. Sem toga ona im je kad god je bilo potrebno pritićala u pomoć.

Keleći da obogati našu omadlinu literaturu, Udruženje priprećuje svoje edicije domaćih i stranaćh dela. Ove godine je u pripremi »Rihokos« od Žilja Renara.

Proslava 40-godišnjice gosñoća Leposave Bošković i Krune Ahimović

Udruženje V. O. Ž. je proslavilo na svećan dan 29 marta u sali starog Univerziteta 40-godišnjicu prvih univerzitetskih obrazovanićh žena — gñja Leposave Bošković i Krune Ahimović, prvih žena koje su završile filozofsko-fakultetu u Beogradu.

Gñja Leposava Bošković je svršila za mušku gimnaziju 1887 kao jedinca devojka između 36 drugova, i stupila na historisko-filozofski fakultet Velike škole, koji završava 1891. Za učiteljicu jezika je postavljena 1893, a titulu profesora dobila tek posle rata 1920 godine. Gñja Bošković se stalno bavila, pored školske, i socijalnim javnim radom: bila je poslanica Ženskog društva, član uprave Proforskog društva, član Prosvetnog saveta. 1928 bila je jedna od prvih žena ministrarskih izaslanika na maturi u Ženskoj gimnaziji u Skoplju.

Gñja Kruna Ahimović, rodom Bosanka, još detetom 1876 ide u Rusiju. Školuje se kao ruska pitomica u Moskvi jedanaćet godina. Sa gimnazijom završava u aprilu 1887, u Veliku školu u Beogradu. 1891 diplomira i odmah ulazi u državnu službu. Pokuaje profesorski ispit, već kao udata žena i mati 1894 godine, da dobije titulu i prava profesora tek posle 26 godina. 1894 postavljena je za upraviteljicu Više ženske škole u Poćarevju, zatim 1895 za upraviteljicu u Kragujevcu, gde ostaje do 1898, a otada služi kao učiteljica u Beogradu. Penzionisana je 1924 godine, zajedno sa gñom Leposavom Bošković.

Proslava je otvorno rektor beogradskog Univerziteta g. dr. Vlada Mitrović toplim i dokumentovanim govorom, u kome je izložio i svoje široko shvataće o obrazovanju ženske dece, u punovremnom ućešću žena u radu i u pravima žensim.

Ispravni predjed rada savlješnica dala je u svom zanimljivom i lepom govoru predsetnicu Udruženja gñja Pauline Adlba, koja je naroćito istakla činjenicu da su naše žene posle žena u zapadnim državama prve ušle da stupe na Univerzitet, i da se u slovenskim zemljama to postiglo doćnije: u Čehoslovaćkoj 1890, u Poljskoj 1900 i u Bugarskoj 1901.

Zatim su se rećali pozdravni: gñja Leposava Bošković, predsetnica Jugoslovenskoć ženskog saveza, gñja Paulina Adlba, u gñji Kruni Ahimović izvrsnog profesora, nećnu majku i rećku supругu; u gñji Leposavi Bošković poznatog prosvetnog i javnog

Uprava je organizovala svu konferenciju na kojima će se pretrpatai pitanja iz savremene pedagogije pozivajući na saradnju sve prosvetne radnice. Do sada održane konferencije imale su veoma lep uspeh.

Potreba jedne dobro organizovane omladinske škole, koju gñja Ahimović dovela je Udruženje nastavnika na misao da pokrene pitanje njenog osnivanja u prestonici i zato je podnela predstavku Opštini koja je u tom pravcu aktivna, nudući svoju saradnju.

Udruženje nastavnika došlo je u blisku vezu sa sekretarijatom Međunarodnog biroa za vaspitane u Ženevi i primilo na sebe da odgvara na sve anketne i pitanja koja se tiću škole. Tako je poslala izveštaj starog broja dilaćovih dećkih knjićh naše zemlje za stalnu pedagošku izložbu u Ženevi, i odgovorilo na anketu Međunarodnog biroa za vaspitane o stanju deće knjige za nastavnika u stanju deće knjige za vaspitane.

Ovo je bilo vrlo znaćajno za reprezentaciju našu na strani, jer se u pomenutim institucijama znalo o pedagoškoj literaturi svih kulturnih zemalja, sem o našoj.

Udruženje nastavnika je uvek bilo u saglasnosti i odjavalo veze sa Jugoslovenskim profesorskim društvom, mnogim ženskim organizacijama i drugim kulturnim i humanim ustanovama.

radnika. — G. Nedelko Divjak, predsetnik Jugoslovenskoć profesorskog društva, smatra slučaj slavljencia kao historiski datum, kao preokret u društvenom životu, i da treba shvatiti da rad ženica nije odjavaje žene od čoveka nego potpuno saradnja sa njim. — U ime Udruženja nastavnika gñja Darinka Janušević, profesor, pozdravla svoje kolećinice i predane nastavnice iustitucijuni njihov uzoran rad primermu iz škole. — Gñja Mara Milin, profesor iz Zareba, govori u ime Udruženja V. O. Ž. u Zarebu, i daje podroćne o studijama prvih žena u Zarebu. — Gñja Leposava Simić, upravna članica Beogradskog Ženskog društva, pozdravla i ime Ženskog rećkare gñju Ahimović kao i javnu radnicu i gñju Bošković kao duhovnu majku i savесnog vaspitaca tolićkih generacija. — Gñja Tošović, učiteljica, je spotaćniti stihovima i ćešćem obsudila savlaćenje. Žensko društvo i Dom ućenicia je predstavila gñja Draća Burić, profesor. Ona čini priznanje dugim godinama našavsećnjem i ljubavi, dala je u ime Saveza Jugoslovenskoć-ruskih studenata gñja Poljećkica Stoćin, suplet, izjavljujući zahvalnost poslednje generacije njihovih vaspitania.

Na kraju su same savlaćenice zahvalile na prireditvi proslave vrativši se u one dećake dane, dane lepe i radne mladosti svoje.

Savlješnicama su predale diplome Udruženja i Beograd. U ime Saveza Jugoslovenskoćh ućetnicah izradila gñja Jelena Minolić, arhitektica, slovnica iz »Miroslavogovor Jevanješćal«.

Margaret Beavan

U broju 21, godine 1927 našega lista sa najvećim zadovoljstvom smo doneli vest, da je bila izabrana za predsetnicu opštine Liverpool, koja ima preko 800.000 stanovnika žena, Margaret Beavan. Doćnije, broj 5 iz godine 1928, smo opetnije pisali o njenom životu, radu i danas moramo zabelećiti žalosnu vest da je ona vanredna žena umrla posle kratkog bolovanja od influence.

Margaret Beavan, prva žena sa ponosnim nazivom »Lord-Mayor« Liverpoola, najvećeg pristanićkog mesta Engleske, je već u ranoj mladosti ispoljila svoje socijalno osećanje i 1908, samo opetnije pisali o njoj, zabelećiti žalosnu vest da je ona vanredna žena umrla posle kratkog bolovanja od influence.

